

AZ EUCHARISZTIKUS KONGRESSZUS ALAPDOKUMENTUMÁRÓL

A dokumentum története

Az eucharisztikus kongresszusra való felkészülést a Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusok Pápai Bizottsága koordinálja és segíti. A pápai bizottság statútuma előírja, hogy a felkészülés hatékonysága érdekében a helyi egyháznak különböző bizottságokat kell létrehoznia. Elsőként a teológiai bizottságot, melynek feladata a kongresszus témájának és jelszavának a meghatározása, majd pedig egy dokumentum (*testo base*) készítése, amiben kifejti a kongresszus jelszavát és alap gondolatát.

Nálunk is elsőként ez a bizottság jött létre, melynek elnöke Dolhai Lajos, az Egri Hittudományi Főiskola dogmatika tanára lett. 2016. október 4-én kapták meg kinevezésüket a bizottság tagjai: Deák Viktória Hedvig OP, Csépanyi Gábor, Farkas László, Ivancsó István, Kocsis Imre, Kovács Zoltán és Puskás Attila. A bizottság közös munkával elkészítette a dokumentumot, amelyet olasz nyelvre fordítva 2018. január 2-án Rómába küldtünk. A szóbeli és írásbeli javaslatok alapján a Teológiai Bizottság 2018. június 6-i ülésén módosította a dokumentumot. A javított olasz nyelvű szöveget a pápai bizottság 2018. június 14-én jóváhagyta. A dokumentumot 2018. november 9-én Erdő Péter bíboros, esztergom-budapesti érsek hivatalosan is bemutatta az Örök Városban az eucharisztikus kongresszusok nemzeti delegátusainak.

A Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszusok Pápai Bizottságának szabályzata szerint a kongresszus alapdokumentuma segítse elő a kongresszus témájának „teológiai elmélyítését és a lelki megújulást, a helyi egyház javára” (*Statutum*, 18. p.). A Teológiai Bizottságnak tehát arra kellett törekednie, hogy új szempontokat is figyelembe véve megfogalmazza az Egyház hitét, de egyúttal a keresztény életet és a hívek lelki megújulását is segítse. Azután már a kongresszus dokumentuma is utaljon azokra a teológiai és lelkeségi szempontokra, amelyek a kongresszus megrendezésekor kiemelten fontosak a világegyház és a helyi egyház szempontjából. Megalapozottan állíthatjuk, hogy a magyar eucharisztikus kongresszus dokumentuma megfelel az elvárásoknak: a szövegben létrejön a teológiai, a lelkeségi és a pasztorális szempontok szintézise.

A dokumentum tartalma

Már a dokumentum címlapja is jelzi, hogy ez az írásmű a kongresszus jelszavát és alap gondolatát magyarázza. A magyar kiadás borítója a hetedik fejezetre (56-66.old.) emlékeztet bennünket, melynek témája: az Eucharisztia az életszentség forrása. A borítón az előkészületet segítő missziós vándor-kereszt egy részletét látjuk, néhány magyar szent ereklyéivel. Ebben a kontextusban ezek az ereklyék azt tanúsítják, hogy „számos 20. századi magyar vértanú, szent is az Eucharisztia erejéből, az életet fenntartás nélkül ajándékozta Krisztust utánozva vált „élő, szent, Istennek tetsző áldozattá” (Róm 12,1).

Az is nyilvánvaló, hogy biblikus, teológiai és pasztorális szempontokkal akarja segíteni a lelkipásztorokat és a hitoktatókat az előkészület sokrétű folyamatában. Ahogyan a jelszó is utal rá, a kongresszus alapvető célja, hogy elmélyítse és tudatosítsa a katolikus hívekben, hogy az Egyház életének forrása az Eucharisztia. Ezért a dokumentum kulcsfogalma, sőt

vezérfonala az Eucharisztia „forrás” jellege, amelyre főképpen a II. Vatikáni Zsinat tanított meg bennünket. Egyházunk legutóbbi egyetemes zsinata ismételten hangsúlyozta, hogy az Eucharisztia megünneplése „az egész keresztény élet forrása és csúcspontja” (LG 11). Nem az Eucharisztia szisztematikus teológiáját olvashatjuk tehát ebben a hivatalos kiadványban, hanem a jelszó magyarázatához kapcsolódva megerősít bennünket abban a hitben, hogy az Eucharisztia valóban keresztény életünk és küldetésünk egyik legfontosabb forrása. Az Egyház, a Krisztusban hívők közösségére számára különösen is fontos, mert „ahol az Eucharisziát ünneplik, ott van az Egyház” (*ubi eucharistia, ibi ecclesia*).

A „Róma” által is jóváhagyott, kilenc kisebb-nagyobb fejezetre osztott dokumentum szerkezete világos, logikus és könnyen áttekinthető. Főként a külföldi vendégeknek hasznos olvasmány a bevezetés, ami bemutatja kongresszust befogadó országot; hangsúlyozva, hogy Magyarország másodszor ad otthont ennek az egyhetes találkozóknak. A helyszín ugyanaz, a történelmi és társadalmi körülmények azonban merőben mások, mint 82 évvel korábban. A rövid bevezetőből kiderül, hogy a Magyar Katolikus Egyház egy posztkommunista és szekularizálódó társadalomban igyekszik teljesíteni a küldetését.

A tanító jellegű rész egy biblikus fejezettel kezdődik. A bibliai megalapozás az Ószövetségből kiindulva teszi érthetővé számunkra a kongresszus jelszavát, és azután Jézus szavait: „Aki szomjazik, jöjjön hozzám és igyék, aki hisz bennem: belsejéből, az Írás szava szerint, élő víz folyói fakadnak” (Jn 8,37-38). Ahhoz, hogy az Eucharisziában jelen lévő Krisztus állandó forrásunk legyen, nélkülözhetetlen az Egyház közvetítése. A második fejezet dogmatörténeti áttekintés, amely bemutatja számunkra, hogy az Egyház a Szentírásból (Apostolok Cselekedetei) kiindulva hogyan értette meg fokozatosan az Eucharisztia lényegét és jelentőségét. Ehhez kapcsolódik a II. Vatikáni Zsinat tanítása (4. fejezet), amelyre gyakran hivatkozunk majd a kongresszusra való készülétkor.

A teológiai magyarázat után egy liturgikus-teológiai fejezetet találunk, melynek már a címe is tanulságos: „Az Eucharisztia ünneplése az egyházi élet forrása és csúcspontja”. Ez arra figyelmeztet bennünket, hogy az Oltáriszentség számunkra elsősorban a szentmise, az Eucharisztia megünneplése. Ezért nagyon fontos, hogy minden szentmisén valóban „tudatos” és „tevékeny” legyen a részvételünk, ahogyan azt a II. Vatikáni Zsinat kéri tőlünk (SC 14; 28). Ehhez pedig az szükséges, hogy ismerjük a szentmise szerkezetét, részeit és a liturgikus szimbólumok jelentését. A dokumentum röviden megmagyarázza számunkra a szentmise főbb részeinek értelmét és jelentőségét, kezdve a bevezető szertartásokkal. A szentmise magyarázat utáni részben (Az Eucharisztia tisztelete a szentmisén kívül) fontos alapelveket olvashatunk a szentségimádás gyakorlatára vonatkozóan. A legfontosabb az, hogy ne feledkezzünk meg sohasem a szentmise és a szentségimádás elválaszthatatlan kapcsolatáról. „A szentmisén kívüli szentségimádás folytatja és elmélyíti azt, ami a liturgikus ünneplésben történt.” (47. old.) Már Szent VI. Pál pápa is hangsúlyozta, hogy „a szentségkítétel külső körülményeiben gondosan kerüljünk el mindent, ami elhomályosíthatná Krisztus kívánságát, aki az Oltáriszentséget elsősorban azért rendelte, hogy nekünk táplálékunk, orvosságunk és vigaszunk legyen”.

Az elméleti fejtegetések után a hetedik és nyolcadik fejezetben a dokumentum konkrétan is megfogalmazza, hogy a keresztény életben hogyan nyilvánul meg az Eucharisztia forrás jellege. Gondoljunk például arra, hogy az Eucharisztia az életszentség forrása, amelyre a keresztségben mindnyájan meghívást kaptunk. A 20. századi magyar vértanúink-szentjeink (pl. Boldog Brenner János, Boldog Apor Vilmos) is az Eucharisztia erejéből váltak „élő, szent, Istennek tetsző áldozattá” (vö. Róm 12,1) Azután a különböző életállapotok nélkülözhetetlen forrása (a papi és szerzetesi élet, a keresztény családok, az ifjúság, a betegek és szenvedők). Arról sem szabad megfeledkeznünk, hogy az Eucharisztia

nemcsak Krisztussal egyesít bennünket, hanem az Egyházzal is, sőt azokkal is, akik valamilyen okból nem tartoznak az Egyházhoz.

Ebben az összefüggésben az Eucharisztia megünneplése úgy jelenik meg előttünk, mint az Egyház küldetésének és evangelizációjának forrása. A szentmise nem fejeződik be az áldással és az elbocsátással, hiszen az Eucharisztia a diakónia, a hitből fakadó szolgáló szeretet forrása és „motorja”. A II. Vatikáni zsinat szavai szerint: „Az eucharisztikus ünneplésről csak akkor mondható el, hogy szívből fakadt, hogy teljes értékű, ha mindenkit a szeretet cselekedeteire és egymás megsegítésére készítet, ha gyümölcse a missziós tettvágy és a keresztény tanúságtétel a maga különféle formáiban” (PO 6). Már Aranyszájú Szent János is erre figyelmeztet bennünket: „Amíg a templomot ékesíted, ne feledkezz meg ínséget szenvedő testvéreidről”.

Azt szeretnénk, hogy a magyarországi keresztény, de nem katolikus testvéreink is bekapcsolódjanak a 2020-as budapesti Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszus valamelyik eseményébe. Ezért a dokumentum külön egy önálló részben (8.3. fej.) rámutat arra, hogy az Eucharisztia a keresztények egységének forrása és csúcsa. Sajnálatos módon napjainkban az Eucharisztia megünneplése a Krisztusban hívők megosztottságára is emlékeztet bennünket. „Ennek oka az egyházak történelmi megosztottsága, amely bűn, nyilvánvalóan ellentmond a kereszt jelentésének és az Eucharisztia misztériumának” (74.old.) Ezért az evangélikusok és reformátusok nem járulhatnak szentáldozáshoz katolikus templomban, a katolikusok pedig nem úrvacsorázhatnak a protestáns egyházi közösségek templomaiban. Azt is mondhatjuk, hogy az ökumenikus mozgalom célja az, hogy majd egykor együtt ünnepelhessük az Eucharisziát.

Úgy is gondolhatunk az Eucharisziára, mint a különböző népek és nemzetiségek egységének és kiengesztelődésének forrására. Pál apostol szerint Krisztusban „nincs többé zsidó vagy görög, rabszolga vagy szabad” (Gal 3,29). Az Egyház, amely az Eucharisziából születik, ezt az egységet jeleníti és valósítja meg: egységet Istennel és egységet egymással. Reményeink szerint a szomszéd országokból is sokan zarándokolnak majd Budapestre. A dokumentum utal arra, hogy Közép-Európa népeit a történelem viharai, idegen nagyhatalmak gyakran egymás ellen fordították. A budapesti eucharisztikus kongresszus ragyogó alkalom arra, hogy a múlt sérelmeit megbocsátva, az Úr oltáránál kiengesztelődjünk.

Az utolsó fejezet Máriára irányítja a figyelmünket. Szent II. János Pál pápa arra biztat bennünket, hogy tanuljunk „Máriától, az eucharisztikus asszonytól”. Az Eucharisziáról szóló enciklikájában azt állítja, hogy „Mária elvezethet bennünket ehhez a legszentebb szentséghez, mert mély kapcsolatban áll vele” (53.p.), hiszen „Mária a megtestesülés misztériumában elővételezte az Egyház eucharisztikus hitét”(55.p).

A liturgia, elsősorban az Eucharisztia liturgiája (SC 2) „csúcs és forrás” – szinte már teológiai közhelyszerűen ismétljük a II. Vatikáni Zsinat liturgiáról szóló konstitúciójának megállapítását. Kilenc helyen is találkozunk ezzel a fontos hitigazsággal a zsinati dokumentumokban. Sajnálatos módon ez a rendkívül fontos zsinati tanítás még napjainkban sem vált elég tudatos meggyőződéssé a katolikus hívek életében. Reméljük, hogy ez a dokumentum és főként az eucharisztikus kongresszus megerősít bennünket abban a hitben, hogy a szentmiseáldozat keresztény életünk nélkülözhetetlen forrása.

(Dolhai Lajos)